C. B. D.

DISPUTATIO MEDICA INAUGURALIS,

DE

STERILITATE MULIEBRI,

QUAM

Sub

RECTORATU MAGNIFICENTISSIMO

SERENISSIMI AC CELSISSIMI PRINCIPIS AC DOMINI,

DN. LUDOVICI,

DUCIS WIRTEMBERGIÆ AC TECCIÆ,

COMITIS MONTISBELGARDIÆ,

DYNASTÆ IN HEIDENHEIM, &c.

JUSSU

GRATIOSI COLLEGII MEDICI TUBINGENSIS,

PRÆSIDE

DN. GEORG-BALTHASARE METZGERO, Med. Doct. & PP. Celeberrimo, Domino Patrono, Promotore & Hospite colendo.

PRO LICENTIA

LAUREÆ DOCTORALIS PRIVILEGIA

PROMERENDI.

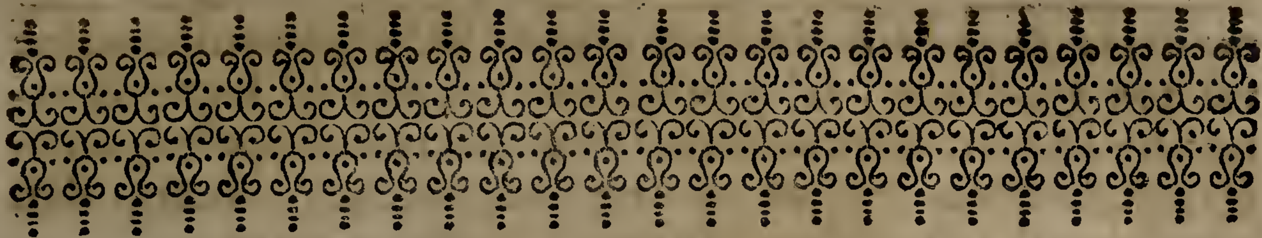
Ad Diem [illegible] Maji ANNI JUBILÆI 1677.

Publico Examini exponit

JOANNES FRANCUS, ULMANUS.

Heic est naturâ iudice turpe nihil.

STANNO HEINIANO.

J. F.

VTero, tanquam communi patriæ, nos omnes, quo vivamus, orbemque augere possimus, grates debemus: hoc enim in officio cessante unius ævi turba erimus, & in nosmetipsos ruemus. Hinc Medico, ceu satori & statori sanitatis, ut infensos ab eo hostes hinc illinc irruentes propellat, incumbit; expugnato enim semel hoc castello, omne vastatur, demolitur, *tristisque* inter alia *Sterilitas* sedem & pedem ibi figit; quam hâc vice pro talento mihi concredito tractare constitui. Priusquam autem huic labori manum admoveam, Verbum ineffabile, *monente ipso Coo*, submissè invoco, ut ex alto det prudenter agere.

THESIS I.

NOmen *Sterilitatis* quid sit omnibus notum, ac ex adposito subodoratu facile est, me non de *sterilitate* agrorum, arborum, &c. sed in specie *mulieris* locuturum; eam autem tali modo describo: *Sterilitas est impotentia concipiendi mulieris, sub iusta ætate, viri rectè se habentis consuetudine debitè utentis, conceptricem uteri facultatem frustratam sequens.* Per *impotentiam* fructum seu symptoma actionis læsæ naturalis & quidem abolitæ intelligo; addo *concipiendi*, ut concipientes quidem, conceptum verò ante tempus rejicientes, hoc vitio, quô propriè non notantur, absolvam, quod rectè contra *Hippocratem & hunc secutum Valesium in 2. epid. s 3. t. 25. Paul. Zacchias quæst. Med. leg. lib. 3. t. 1. q. 7. n. 8.* monet; *mulieris*, pergo, *sub iusta ætate*, quo ipso minorennes & majorennes, ut ita loquar, partim ob defectum partim excessum annorum ad concipiendum non habiles, removeo; *viri rectè se habentis*, i. e. fœcundi,

cundi, *consuetudinem* debitam urgeo; hâc ergò consuetudine vel non gaudentes, vel non debitè, i. e. non ad legem & rationem à natura institutam, vel virô non rectè dispositô, utentes, in sterilium censum non repono, nec, qui hinc sequitur, concipiendi defectus propriè sterilitas dici meretur.

II. Subjectum *uterus* est, humanæ sationis officina, mirum naturæ ἐργαλεῖον, primum plantarium, quem sicut natura ordinariè operi huic unicè destinavit, ut citra hujus convenientem adparatum conceptionem frustra expectaveris, teste *Guil. Harv. gen. anim. c. de concept.* ita, cùm contrariorum idem sit subjectum, læsæ etiam hujus actionis affectam partem meritò agnosco. Varias dissentientium opiniones alias collectas & examinatas vid. *ap. Th. Bartholinum de insol. part. viis. B. Rolefinccium meth. cogn. fabr. generat. dic. part. p. 2. c. 45. Ch. Frid. Garmannum de ovo hum. §. 40. seqq.* quas cum dictis conciliare haut difficile æstimo.

III. Caussam immediatam *frustratam uteri conceptricem* dixi, quam mecum *Medicorum* potissimi amplectuntur; quô autem hæc lædatur modo, diversas opiniones invenio: ut rem compendio contraham, tota ferè *Antiquitas*, seminis utriusque sexûs non debitè factam in utero commistionem incusat, de qua sententia *Cous* omnium instar legi meretur *de genit. t. 8.* quem quasi ducem gregis in hunc usque diem tantùm non omnes secuti, qui mistionem non modò amborum seminum in uteri cavitate urgent, sed & ita necessariam statuunt, ut si deficiat, de conceptione statim actum & conclamatum esse putent; *testibus heic opus non est.* Primus ferè *Harveius* fuit, qui divortium hoc in negotio à veteribus fecit, remque longè aliter se habere circa conceptum *l. c. exerc. 32.* judicavit; scilicet, non dari commistionem ex semine muliebri, ceu non ente, & geniturâ viri tantùm per contagium concurrente; hocque variis rationibus, & observationibus probat, quibus vett. hypothesin de sterilitatis nostræ caussis tollit. Licet verò hanc in præsens controversiam ex professo tractare animus non sit, jamque *Harveii* opinionem *Hieron. Barbatus Marc. Marci & Consentinus* sub incudem vocarint; scopo tamen meo ut satisfaciam, verisimiliter ita censeo: 1. semen mulieres omninò habere, idque ad conceptionem necessariò conferre; esse autem

hoc

hoc non lymphaticum illum humorem, qui hactenus ferè omnibus imposuit, quem fœminæ subinde, salaciores præsertim, in cohabitatione in uterum effundunt, in alios quoscunque usus à natura suppeditatum & in sectione non rarò obvium; sed ovula quædam sui generis, in testibus muliebribus, ceu ovario, *Nic. Stenonis industriâ* primùm detecta, mox *Hornio & Kerkringio* plenius observata, & nunc omnibus Anatomicis oculatioribus facilè conspicua, muliebris seminis locum nomenq; tueri; hæc debitè maturata, & ad uterum deducta per tortuosas tubarum cavitates primũ conceptus in utero principium probabiliter ponunt. Tale ovulum *in Salana* ipse cum pluribus, in scorto *Exc. D. D. Faschii* cultro anatomico supposito, ab ovario suo jam abruptum per tubam ad uterum tendens meis his oculis usurpavi. 2. Marem semen suum necessariò contribuere, ut conceptio fiat, nullamque, nisi sociâ hâc caussâ concurrente, conceptionem s. n. fieri, quo de experientiâ quotidianâ adstipulante nemo sani sincipitis dubitat. 3. Hoc autem semen virile non tam καθ' ὄγκον, quàm κατὰ δύναμιν in commistione partibus fœminarum genitalibus communicari, volatilique, & spirituosâ substantiâ suâ uterum & ovula disponere & fœcundare, ut conceptioni apta, maturaque fiant. Præeuntes hîc sequor *rationibus non modò verisimilibus, sed fidâ experientiâ munitos viros, Harveium, Everhardi, Rolefincium, Deusingium, aliosque.* An autem statim in ovario spirituoso hoc ova contagio imprægnentur, an in utero demum id imbibant, rem scopum meum haut ita tangentem in medio relinquo. Interim certus sum, non in utero modò aut partibus vicinis particulas illas spirituosas oberrare, sed sanguinis circulantis ope universo corpori fœmineo communicari, fœminamque quà animum & corpus diversimodè mutare, teste experientiâ. Hinc suppositis his concludo: *si ova muliebria in ovario debitè non elaborantur, nec decenter in uterum per oviductus deferuntur, ibique radicantur, si spirituosum viri contagium sufficienter non imbibunt, conceptricem lædi aut frustrari.*

IV. Proximè autem hæc infortunia uteri accersunt morbi varii; intemperies omnis generis *Cous noster* recenset *5. aph. 62.* acciditque hîc naturæ agro, quod terræ quacunque laboranti intemperie, cui semina concredita feliciter & ex voto

non germinant; quâ ipse *Pergamenus* similitudine delectatur *in comm.* Rarissima tamen immodicus uteri calor caussa putatur, ut pleraque inde medicamina calida & sicca laudentur, notante *Excell.Dn.Wedelio Doctore & Ductore meorum studiorum maximo in Comm. MS. de M. Mul.* Omnium verò frequentissima frigida & humida; Archeus enim ex sententia *Helmontii* per blas suum frigidas fabricat ideas, vias, meatusque circa uterum præsentes constringit, miasmatis seminalis pro irrorandis ovulis penetrationem impedit: verbô; ut frigidè opus hoc naturalissimum succedat, facit. Luxurians humiditas fœcunditatem, imò fœcundorum jam ovorum in utero moram & radicationem prohibet. Nec minorem uteri & conspirantium partium mala conformatio culpam meretur, cujus iterum ex parte meminit *Senex noster l. περὶ ἀτόκων in princ.* obserata ita subinde muliebria loca sunt, aut arctata, sive vitiô congenitô in atretis, sive post natô in aliis ex vulneribus, ulceribus, tumoribus, & in specie scirrhis varias uteri partes obsidentibus, ut conceptionis media vel planè non, vel tamen non sufficienter admittant. Aliquando clitoridis justô major prominentia conjunctioni conjugali obstaculum objicit: idem excrescentia carnea circa inferius colli orificium adnata longitudine digitum minorem, crassitie lumbricum fermè æquans, extra collum uteri pendens, idque exactè claudens præstitit, *in ephem. nat. curios. an. 2. obs. 208.* Sufflaminatur insuper conceptionis negotium testium muliebrium præcipuè & tubarum vitiosâ dispositione: illi ψαθυροὶ à natura facti, & ex mollibus vesiculis conflati, ut ovulorum generationi structura faveret, si carnosiores & compactiores sint aut pinguedine nimiâ comprimantur, si tubæ intercipiuntur, ut vel contagium virile non inferri, vel ovula uterum ingredi non possint, suâ fœminas spe defraudant. Ovorum ipsorum lymphatica fatuitas, carnosior iis inducta pellicula, ob quam nec masculi seminis misturam, nec, phrasi hactenus consuetâ, *contagii Harveiani* quasi irradiationem pati possunt, paria moliuntur; hinc vel putrescunt in testibus, aut in uterum delata in molas degenerant carnosas, aut insensibili egeruntur aborsu, corrumpunturque, secundum *Garmannum l.c.*

V. Dictas caussas promovent remotiores aliæ; 1. è *naturalibus* rebus temperamentum sanguinis vel totius quodcun-

que excedens malè audit; ſub calido ovorum materia conſumitur; ſub frigido non generatur; humidum aquoſa nimis ova cudit & ſterilia. Nimis pinguem corporis diſpoſitionem ſuſpectam *Cous* facit. *de aere*, ▽*a*, *&* *l. t. 101.* ut & macilentam *lib. de ſteril.* his materia generandis ovis debita deeſt, illis in pinguedinem abit, aut, ut *Cous* vult, *os uteri imò tota ſubſtantia uterina, pondere obeſi aquaticuli & omenti comprimitur, formamque conceptioni inidoneam induit:* καθόλυ tamen non eſſe, multa exempla in contrarium euntia teſtantur, nec certiora de ſtatura corporis ſive excedente ſive deficiente promittere auſim. De diſſona utriuſque ſexus harmonia multi multa proferunt, in quo autem hoc conſiſtat, nullus ſatis explicat, nec meum eſt, penitius in hanc inquirere, cùm abſolutè loquendo ſterilitatem non cauſetur, conceptuſque alii junctâ viro fœminâ facilè ſequatur. 2. Ex *non naturalibus* aër auſtrinus, *l. c. t. 18.* nobilitatus eſt, ſubjugatis enim in ſanguine partibus ſulphureis & balſamicis à frigidis & pluvioſis, ▽oſa & conceptioni inepta ova prodeunt: quo crimine quoque aër hyemalis laborat; peculiari aliquando malignitate infectum fuiſſe, qui Agrigenti fœminas præprimis ſteriles reddidit, *Clemens Alexandrinus ſtrom. l. 9.* auctor eſt. de ſterilibus conſtellationibus ſuſpectis conſulantur *Aſtrologi*. Cibus & potus manus affectui noſtro opitulantes porrigunt: ille quibuſcunque partibus vitioſis infectus labem in chyloſum ſuccum & ſanguinem tranſmittit, uteroque ita & ſeminali materiæ non benè conſulit. Caſtratorum animalium comeſtæ carnes ſterilitatem inducere *J. B. Porta* adſerit, conſentientem tamen experientiam non habet. Dulcia, quod naturam confortent, laudant mulierum potiſſimæ; hinc totô die ſaccharata ingerunt; augent hæc quidem vires, aſt ſuccum ſubſtantificum non præbent, verùm in his fermentationem ſanguinis & bilem excitant, in illis lutulentum ſuccum ſtagnantem & oſcula vaſorum obviſcantem reddunt. Copia vero potûs præ cibis efficacior putatur, ▽æ præſertim frigidæ, *de gen. anim. 2. paluſtres l. de aere*, ▽, *& l.* friget enim ferè ſine Baccho ♀us, fermentoque ventriculi corrupto coctionum & totius corporis vigor perit cum ſatellitio non raró cachexiæ & ipſius hydropis. Vini tamen im̄oderatus etiam potus ovula fatua minatur. ♃ti nimiô

uſu

usu in sterilitatem incidisse mulierem novi, quod cum acidis aliis nervosum genus pungit, caloris vim ferventem in conceptu & semine pervertit, volatiles partes sanguinis ligat, quo dein menses sistuntur. Potus Coffi ♀em pariter extinguere scribit *Olearius in itiner. Pers. lib. 5. cap. 15.* Nonnullis etiam medicamentis manifestis partim, partim occultis viribus operantibus, effectus imputatur; ex vegetabilibus famosa sunt, ruta, sabina, mentha, lingua cervina, filix, asparagus &c. imò splenetica magna ex parte, *Aetio* attestante, omnia purgantia alii etiam suspecta faciunt, quæ sine dubio de usu excessivo admitti debent: ita tabaci ex fistula usus fœcunditati obstare dicitur, quo de prolixe egit *J. Christ. Magnenus exerc. 6. de fumo tabaci* §. 10. Sapphirus, smaragdus, gagates gestati sub cohabitatione steriles reddere dicuntur; ast fides sit penes experientiam; interim dicere ausim, nullibi in tota medicina plures fumos vendi, quam in tractatione gemmarum & lapidum. Nec camphoram adeò metuendam censeo, nî in frequentiori usu pecces, ubi ob partes sulphureas purissimas cum ⊖e volatili permixtas fortiter penetrando similesque in sanguine obvias atomos dissipando imbibendo, præcipitando corpus plus debito refrigerat, & ita ♀em debilitat; nimius chalybis usus huc quoque trahitur: plura recensere vereor, ne in abusum à maleferiatis trahantur. Stricta nimis vestimenta gallicô illô planchette præsertim armata, quibus se junceas fœminæ cum maxima valetudinis noxa reddere student, pectus & ventrem violentius comprimendo opem multam ferunt. vide *Benedictum Sylvaticum c. 4. consil. & respons. Med. 62. Georg. Francum sat. Med. contin 9. de planchett.* Motus & vigiliæ in hunc caussarum censum quoque veniunt; conceptionis enim materiam vel absumunt vel aliò deducunt. Rusticæ ita mulieres ob continuos labores, Scythicæ olim, & hodie Magnatum interdum conjuges ex judicio *D. D. Wedel. in MS.* ob equitationem crebriorem & venandi studium minus fœcundæ creduntur. Contrà quies nimia & somnus multam in sanguine & circa uterum saburram colligunt, conceptionemque infirmant. In tributi ☽aris defectu sulphur sanguinis partibus austeris, stypticis collectis implicatur, viscidis tartareis mucilaginosis succis viæ obsidentur, vasorum oscula obturantur, interdum quoque œde-

ma-

mata notante *Exc. D. D. Etmullero in MS. Chirurg.* generantur, muliebreque arvum ſine fruge relinquitur; ſeroſiori etiam & acriori reddito ſanguine, Archeoque plus juſto irritato, fœcunditatis hoſtis, fluxus nimius fieri poteſt; quod idem venis etiam ſedalibus nimis fluentibus *Bened. Sylv. c. 4. obſ. 62* adſcribit. Quæ *Meſſalinam* Imperatricem, profligatæ libidinis fœminam, in libidine imitantur, aut ♀ri tardius litant, viam ad ſterilitatem ſibi ſternere poſſunt. Illud proſtibula meritoria, hoc ſerum conjugium ineuntes ſubinde probant. Fonticulus diu apertus, ſeto per cervicem trajectus ſterilitati quoque patrocinari, rationibus tamen & quotidianis obſervationibus contradicentibus, traduntur. Nec infœcunda in fœcunditate extinguenda animi pathemata ſunt, ſi excedunt; hoc de mœrore diuturno *Sennertus* affirmat *l. 3. Pr. part. 9. ſ. 2. c. 1.* idem de terrore *Sinibaldus 6. geneanth. t. 2. c. 2.* aſſerit, nec aliud de effuſo gaudio ſtatuendum videtur; ubique enim prolificæ virtuti per -Ω-uum jacturam aut concentrationem jugulum petitur; odium inter conjuges & invitos amores conjugium plerunque ſterile ſequitur, monente *Aëtio*; mulierem, ſi in cohabitatione ploret, non concipere *Mercurialis lib. 1. de m. m. c. 2.* autor eſt, de ſimilibus idem judicium. Ex *p. n.* cacochymia, hujusque fructus, fluor albus, febres *chron. ard.* viſcera malè diſpoſita efficacia ſunt. Omentum præter naturam pingue & os uteri comprimens *5. aph. 46.*, durum aliud & lapideum apud *Dom. Panarolum* notatur. Denique incantationes vel ligaturas, das Nestel Knüpfen/ ſterilitatem inferre poſſe cooperante, ad DEI permiſſionem, diabolo, lippis & tonſoribus notum; modos penè infinitos ligandi tàm viros quàm fœminas reperiri ſcribit *Del-Rio diſq. mag. l. 3. p. 1. q. 5. ſ. 8.* ultra 50. *Bodinus de mag. dæm. l. 2. c. 1.* numerat, de quibus etiam *Sennertus* prolixus eſt *l. 6. Pr. p. 9. cap. 1. ſeqq.* Sed ſatis de cauſſis: *Differentias* ex jam dictis colligere facile quivis poteſt: igitur ad *Signa* propero.

VI. His autem in ſterilitate in genere exploranda vix opus eſt, propriô enim ſe indicio ſuo, conceptionis defectu, prodit. Plus negotii cauſſæ à ſe invicem ſecernendæ faceſſunt. Quarum tamen plures non obſcura poſt ſe veſtigia apud Practicos hinc inde obvia relinquunt, ſuiſque etiam intemperies potiſſimùm patent. Conformationis vitium, præſertim externum, ut & extra admiſſa alia ipſius ægræ & adſtantium relatio vel ipſa ocularis inſpectio manifeſtant: nec affectus p. n. expertum Medicum latere facilè poſſunt. Vitioſa ovulorum conſtitutio ex præſentia cacochymiæ colligitur. Steriles

astrorum aspectus ex themate natalitio Astrologi venantur. Si hæc & alia signa omnia exulant, muliere cætera vividâ & sanâ, incantationis incidere suspicio solet.

VII. Quà *prognostica* malum hoc præsentaneũ quidem periculum non minatur; steriles autem morbosas magis præ fœcundis tardiusque his senescere, non sine ratione & experientia *Avicenna* dixit. An curatio facilis an difficilis aut planè impossibilis futura sit, ex caussis, unde pendent, colligendum. Cognitu interdum difficiles imò planè occultæ caussæ subsunt, ubi ad empirica confugiunt Auctores partim ridicula partim superstitiosa, imò impia planè & christianô indigna, quæ à Doctoribus petantur. Ex præcepto *Hippocratis* sterilitas an curabile malum sit, suffita per muliebria excepto experimentum fiat *5. aph. 59.* quod fecit *J. Petr. Lotichius obs. med. l. 5. c. 1. obs. 13. seqq.* vias *Lindenius phys. med. c. 6. art 8.* monstrat: quicquid sit; illam duntaxat sterilitatem probari, quæ ab uteri obstructione ac densitate originem ducit, in aliis caussis irrita thymiamata *Sinibaldus l. c.* credit. adeò tamen huic fidunt experimento alii, ut in virginibus antequam elocantur fieri hoc suadeant *Cardanus* & *Rod. à Fonseca in comm.* Sed in se quidvis potiùs aliud admitti virgines patientur quàm infundibulum hoc odoratum, verbis *Dieterici in Jatreo.*

VIII. Restat curatio, ubi quid agendum quæritur; ante omnia peccantes quæcunque in corpore & sanguine caussæ corrigendæ, evacuandæ, intemperies emendandæ obstructiones & conformationis vitia, si fieri potest, tollenda, peculiares partium & uteri præcipuè morbi amovendi, externa etiam abigenda &c. quæ prudens Medicus nec temerè nec timidè ex tribus consuetis fontibus adgredi debet.

IX. Ex *Chirurgico* fonte adeò proficua remedia fluere non videntur, cùm frigida ferè & humida intemperies apud potissimas corrigenda veniat. Si tamen ex ☽aris fluxus defectu & collecta inde sanguinis copia, ut abortûs sæpius, ita & conceptionis abolitæ caussa pendeat, V. S. utique omnium optimum est remedium, fiatque loco & tempore secundùm methodum notis, etiam largior in calidioribus: substitui jubente necessitate vicariæ chirurgiæ possunt. Hœmorrhoidibus curatam *Aquapendens* sterilitatem vidit in *O. C.* Fonticuli etiam locum habent, ubi sentina humorum vitiosa felicem ovulorum proventum impedit, profluvium album &c. movet. In atretis sive velatis unicum in sectione auxilium consistit, quæ ne

ſubitò iterum coaleſcat fiſtula ex ♃e aut aliis immitti poteſt.

X. Ex *Pharmaceutico*, cacochymia præſertim & menſium inde nata obſtructione indicantibus, *præparantibus*, pro diverſa humorum natura & corporum diſpoſitione, variis opus eſt; ex pluribus mihi probentur ⊖ arthemiſ. ſ. & vitriolat. cichor. pulv. cacheƈt. Q. c. ♁ diaph. & °° cinnam. croc. ♂tis aperit. & ſimilia. v. gr. ex radd. ari vel bryon. pulv. hepat. r. q. ſ. elegans digeſtivus pulv. pro aliquot diebus concinnari poteſt. Huc ſpeƈtant ♂lia omnia, quæ non tantum pituitam incidunt, ſed & acidos, auſteros & acerbos humores abſorbent, ⊖ſos ≏tant, viſcerum infarƈtus liberant, & chylum edulcant, quod mechanicè demonſtrari poteſt. Qua formulam, liquida, quia felicius penetrant, magis adrident; v. g. M. S. ≏ aperit. Penot. Tinƈt. ♂is cydon. Tinƈt. ♂ tartari ſ. ad gtt. xxx, xxxIII. vel cum arcan. tartari, arcan. duplic. &c. Si humor viſcidior & contumacior, conveniunt ⊖ia vol. cinam. ſuccin. vina medicata præcipuè laudantur, nec non decoƈta ſab. puleg. Hæc *purgantia* excipiunt, ex pill. aloet. marocoſt. rhab. gialap. agar. extraƈt. ▽ mag. Q. cum caſtor. extraƈt. ♂is, reſin. gialap. Vel noduli parentur ex mechoac. gial. rhab. agar. herb. ☿ial. meliſs. radd. aperientibus, fl. anthos, ſalv. crem. tart. tartari vitriol. &c. commodiſſimè autem præſcribuntur talia paulò ante ☽re tempus; ita enim ſæpe poſt exhibita purgantia rediiſſe menſes obſervatũ: neceſſitate urgente per vices hæc repeti debent. Proſunt etiam ventriculo & primis viis laborantibus *vomitoria*, quorum materia nota. Seroſam pariter cacochymiam feliciter exhauriunt *diaphoretica*; decoƈt. lign. vel ſolius vel cum rad. ſarſapar. commiſti, heic quoque princeps hoc in caſu *ſaſſafras* in decoƈto, eſſentia, tinƈt. &c. propinatum, remedium decantatur. Si breviora placent, bez. min. ☽re, ♃ale, ♁ium diaph. CC. & his ſimilia eligantur. nec negligenda *diuretica*, ≏ ⊖is, ⊕i, cum juſculis dati. Peccante obeſitate, pill. contra obeſit. Mynſ. reformatæ cum eſſent. lign. °° lign. ♌to. nec non ex ſaſſaf. ante laudata, ut & potus acidularum, ▽ ⊕ſar. thermarum uſus internus & externus & in hoc & pluribus cauſſis locum habent: moderatô etiam ⊖ uſu obeſas fœcundari ſcribitur.

XI. His faƈtis, *alterantia* interna & externa ſanguinis uteri & aliarum partium diſcraſia deſiderat, & quidem corroborandi ſimul & ſpecificâ, ut vocant, virtute conceptionem juvantia. Ex pluribus pauca dabo: duæ ſteriles ex humidiori utero ſolo ☿alis ſucco juſculis ſumto & encolpiſmô injeƈto, nec non ſub leƈti ingreſſu coag. lepor. ℥j. propinata convaluere ap. *Heer. lib. 1. obſ. 14.* idem alii cum

Lindano in prax. chimiatr. Hartm. in frigida & humida intemperie de roremarino internè & externè, præſertim in balneis & fomentis, ſibi promittunt, ut ex lacte in calida & ſicca. In quacunque ferè cauſſa medicamenta à ſatyrione petita probantur, rad. item eryng. conditæ ſem. ſeſel. eruc. ammios, ſocolat. ind. nux moſch. fœm. uterus leporis cerv. ſuis, pulv. ſecund. hum. umbilicus humanus ſponte decidens & exſiccatus, decoct. ſpecif. Q. -Ω- formic. caro viper. & hujus ⊖ vol. -Ω- uteri cerv. *Dn. D. Mich. in not. mſſ. ad Chim. Roleſ.* magni æſtimat: moſchus ſi præbetur, caſtoreo maritetur. Internis externa adjungi poſſunt, e. g. balneum contra ſterilit. *Mynſich.* probatum, ex integro formicarum cubili exſtructum. In fortiori cauſſa fortius adſtringentia cum ○ne addi debent, thermæ ſulphureæ, bituminoſæ, ⊖ſæ, ○oſæ, quarum vices ſubinde etiam fomenta ex appropriatis & ſuffitus ex thure, maſt. ſucc. myrrh. G. junip. ſinu muliebri excipiendi ſupplere poſſunt. Peſſi poſt non incongruè ex ſtyr. myrrh. ſucc. ☿ial. pulv. uteri cerv. caſtor. adplicentur, injectiones in cauſſa calida ex decoct. hord. emulſ. frig. in frigida ex juſculis lacte °°° amygd. d. Nonnulli ſuadent etiam liniment. ex °°° cheir. zibeth. moſch. ambr. ſed ne quid nimis ob ſuffocationis uteri metum. *Borellus* menthaſtrum locis muliebr. ante viri acceſſum imponi jubet *c. 1. obſ. 30. Rhumelius in gynæcopharm* anguillam ſacculo coriaceo inditam ſupponit ad uteri purificationem, quæ omnia & his ſimilia commodiſſimè poſt menſium fluxum ordinantur. Sunt, qui per tranſplantionem ſterilitatem corrigere ſatagunt, de qua vid. *Tenzel. in med. diaſtat.* Si ex ſterili conſtellatione mulier ſterilis videtur, in ſignis fœcundis amori indulgendum ſuadent, quibus de conſuli Aſtrologi poſſunt. Sed quid in incantatione aut ligaturis agendum? ad aphrodyſiaca & hic confugiunt Doctores, nupta iis quæ contra faſcinum facere creduntur, ut ſunt verbena, hypericum, ruta, &c. ſæpe etiam ridicula & ſuperſtitioſa admittuntur; ſic novi reſtitutam per urinationem ſuper ſcopas recentes, aliam per annulum nuptialem &c. plura ap. *Primeroſ. de Morb. M.* vid. placet autem de his judicium *Sennerti. l. 6. Pr. p. 9. c. 9.* In deſperata cauſſa malitioſæ nonnunquam fœminæ ultimum in permutatione virorum aſylum quærunt. Denique nec viſcerum Cura, ubi opus, negligenda.

XII. Cætera fons diæteticus ſubminiſtrat, unde auxilia contra quaſcunque cauſſarum minas & abolendas & declinandas fluunt de quibus in genere hîc ob pagellarum anguſtiam monuiſſe ſufficiat, ſpecialia *Pract.* libri ſuppeditant; pleraque tamen ex ſuperioribus colligere facile eſt: rivum igitur claudo.

SIT GLORIA DEO.